GAZETA KRAKOWSKA

Nro 79.

Z KRAKOWA DNIA 1 PAŹDZIERNIKA 1817 Roku WE SZRODĘ.

Z Warszawy d. 23 Września.

Wypis z Rozkazów dziennych do woyska Polskiego Jego Cesarzewicowskiey Mości W. X. Konstantego.

— Dnia 14 Września 1817. —

Za Naywyższym Rozkazem.

Umieszczeni zostaią.

W piechocie. W pułku 7mym liniiowym: przykommenderowany do tegoż pułku, Porucznik Nowakowski, z przeznaczeniem do pełnienia obowiązków Adjutanta polowego przy Jenerale Brygady Żółtowskim.

Dla okazaney gorliwości.

W Korpusie artylleryi i Inżenierow. W bateryi 2giey lekkiey konney: przykommenderowany do bateryi 1wszey lekkiey konney, podporucznik Turowski.

Przeznaczony zostaie.

W piechocie: Z pułku 3go strzelców pieszych, Porucznik Alexandrowicz, do pełnienia obowiązków Adjutanta polowego przy Jenerale Brygady Cichockim.

Wykreślni zostaią z Kontrol.

W korpusie Inwalidów i Weteranów. Z korpusu Inwalidów Porucznik Szumacher, zmarły w dniu 31 Sierpnia r. b. i Podporucznik Żygadlewicz, zmarły w dniu 12tym b. miesiąca.

Dziś, dnia 23 wyruszą ztąd na powrot do zwykłych leż swoich, ściągnięte tu z prowincyy pułki piechoty, a pułki jazdy wyruszą podobnież za dni kilka.

Zeszłey Soboty dnia 20 b. m. odprawiło się w tey stolicy w Kościele XX. Kapucynów nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. JW. Józefa Bułharyna, Marszałka Prużańskiego i Kawalera, zmarłego w Warszawie d. 14 Września.

Z Peterzburga d. 26 Sierpnia d. k.

Dnia 12 o godzinie 10 zrana W. X. Michał przybył do Tychwin, gdzie złożywszy modły przed cudownym obrazem Matki Boskiey Tychwińskiey, udał się do przygotowanego dla siebie domu. Nazaiutrz mieli szczęście bydź stawieni przed Nim, urzędnicy, szlachta i obywatele miasta; późniey słuchał mszy w wielkim klasztorze, odwiedził Archimandryta i klasztór, a ztamtąd w podróżnym pojeździe udał się dla obeyrzenia tameczney szluzy, poczem poiechał do Mologi, gdzie stanął

d. 16, a ztamtąd udał się wieczorem w dalszą podróż do Rybińska. Urzędnicy i lud przeprowadzili go do rzeki Wołgi.

W Tobolsku i Nowoczerkasku zawiązały się oddziały Towarzystwa Bibliynego.

Z Kiachty donoszą, iż tam dnia 26 Kwietnia i 16 Maia były niesłychane burze i wichry, które ścięte drzewa roznosiły z lasów po polach, nakształt kartek papierowych. Huk grzmotów i piorunów był nayokropnieyszy.

Znayduiący się przy boku Jego Cesarzewicowskiey Mości W. Xiążęcia Konstantego, Kamerher Koleski Radca, Baron Morenheim, w nagrodę gorliwey iego służby, naymiłościwiey mianowany został Radcą Stanu.

Opisanie rośliny znaiomey u Linneusza pod imieniem Alisma Plantago, *zapobiegaiącey skutkom od pokąsania psa wściekłego.*

(z Ruskiego Inwalida.)

Roślina nazywaiąca się po Rossyysku Wodny Szylnik albo Czastucha znayduie się zwyczaynie po wielkich błotach, ieziorach, a nawet i wodach stoiących w mnieyszey obiętości. Wyrasta w wodzie z wpadłych tam i na dnie pozostałych nasion. Te naprzód wypuszczaią mały korzonek, którym się dna trzymaią, korzonek ten podobny iest do cybuli włóknem obrosłey. Do miesiąca Czerwca liście tey rośliny ieszcze są pod wodą; lecz na początku miesiąca a ieżeli wiosna bywa bardzo ciepła, to i w Maiu ukazuią się nad powierzchnią wody w liczbie 5, 6, 7 i więcey na długich okrągławych łodygach, maiących ze strony wewnętrzney wydrążenie koloru czerwonego; na każdey łodydze nie bywa więcey nad ieden liść kształtu okrągło-podługowatego nieco zaostrzony, gładki, koloru ciemno zielonego. — W miesiącu Czerwcu wychodzi z pod wody gruba łodyga z główką nakształt szparagu koloru zielonego. Czasami łodyga ta pokazuie się sama iedna, czasami otoczona liśćmi, potem rozdziela się na wiele kolan, z których się ukształca tyleż gałęzi gołych i zupełnie bez liści; po końcach takowych gałęzi znayduią się niewielkie kwiatki blado różowego koloru, z których potem wychodzą nasiona. Roślina ta ma czasami wysokości więcey półtora łokcia, kwitnie zaś przez całe lato.

Jak się zbiera.

Tę roślinę zbierać można przez całe lato; lecz nayskutecznieyszą będzie, ieżeli się zbierze w końcu Sierpnia, a to takim sposobem: dobywa się korzeń tey rośliny z wody, oczyszcza się z mułu czy ziemi i zasusza się w cieniu.

Jak się zażywa.

Wziąść korzonek ieden większy, a małych dwa, trzy, i t. d. utłuc na proszek i posypawszy na chleb nasmarowany masłem, dawać choremu. Takim sposobem dwa razy wzięty a naywiecey trzy, iest dostateczny do wyniszczenia zupełnie iadu wścieklizny, chociażby i do tego stopnia działać poczęła, iż chory poczyna się rzucać na ludzi i boi się wody.

Roślina ta również zbawienne pokazuie skutki i na zwierzętach pokąsanych, iako też i na samych psach.

Dwudziesto pięcioletnie doświadczenie pokazało, iż kto tylko od ukąszenia psa wściekłego przyymował takowe lekarstwo, doznał pomyślnych skutków, ani iednego nie było z ukąszonych, komuby nie pomogło; nawet i tacy odzyskali zdrowie, co się iuż rzucali na ludzi i kąsali. To kilka razy zdarzyło się w Gubernii Tulskiey.

Ze Lwowa d. 13 Września.

Chcąc N. Pan dać Stanom Gallicyyskim dowód zaufania, raczył d. 23 Sierpnia potwierdzić wszystkich, obranych na Seymie Assessorów Wydziału stanowego, a dla otworzenia Szlachcie Gallicyyskiey obszernieyszey drogi do ukształcenia się i czynnego przykładania do dobra oyczyzny swoiey, nayłaskawiey postanowił: aby na następuiącym Seymie, oprócz potwierdzonych iuż płatnych Assessorów wydziałowych, wybrać ieszcze z każdego z wyższych trzech stanów po dwóch Assessorów bezpłatnych, i aby interessa według ustanowionych przedmiotów referatu tak podzielić, iżby zawsze płatnemu Referentowi bezpłatny Assessor wydziałowy jako Koreferent z krzesłem i głosem był przydanym, któryby go w przypadkach przeszkody — za poprzedniczem zezwoleniem Prezesa stanowego — mógł zastępować. Chcący otrzymać urząd bezpłatnego assessora, powinien posiadać ięzyki Niemiecki i Łaciński, mieć znaiomość interessów i podać wcześnie swą prosbę do Prezydium Stanowego.

Z Berlina d. 21 Września.

W niedzielę d. 21 b. m. powrocił N. Król Jmć nasz po 9cio tygodniowey podroży na pociechę wszystkich wiernych poddanych w dobrem zdrowiu do Potsdamu.

Z Londynu d. 12 Września.

Xże Rejent używaiąc przeiażdżki morskiey pierwszy raz z d. 10 na 11 nocował na okręcie na morzu.

Xże Wellington zakupuie teraz we Francyi bardzo wiele obrazów dawnego malowania.

Morning - Chronicle i inne oppozycyyne pisma postanowiły przytłumione w obcych kraiach pisma całkowicie lub w treści ogłaszać, przeciw czemu powstaie gazeta Ministeryialna Goniec, nazywaiąc to rozszerzeniem moralnego i politycznego iadu.

W tey chwili wyszło tu u Xięgarza Ridgeway znanego oswobodziciela Lawaletta, P. Robert Wilsona, który był czynnym w ostatniey woynie, pismo pod tytułem: "Rys woyskowey i polityczney potęgi Rossyi w roku 1817," które wielkie tu czyni wrażenie.

Gazeta Goniec usiłuje wzbudzić powszechną wzgardę przeciw temu Pismu, twierdząc, że autor iego nie iest ani Anglikiem, ani żołnierzem, ani dobrym pisarzem, i zbierał swoie wiadomości w biesiadach żołnierskich.)

Piwowarowie tuteysi Stratton i Smith kazali niedawno zrobić ogromney wielkości kocioł do warzenia piwa. Ma on 34 stóp wysokości, a 95 obwodu; aże za miastem zrobiony został, potrzebowano zatem 18 koni dla zawiezienia go na mieysce iego przeznaczenia. Gdy osadzony został, PP. Stratton i Smith zaprosili wszystkich znaiomych swoich dla siedzenia z niemi na nim obiadu. Zastawiono na nim stoły i stołki, i siedziało na nim 795 osób. Spotrzebowano na nim: dwa pośladki wołowe, z których każdy 84 funtów ważył, 9 tuzinów pieczonych i w potrawie kaczek, 22 ozorów, 11 tuzinów pieczonego i w potrawie ptastwa, 5 tuzinów tuczonych gęsi i 12 beczek piwa i porteru. Na kadzi, która obok kotła stoi i także iest wielka, siedziało i iadło 304 browarnych ludzi.

Rachuią, iż 155,000 dzieci bierą teraz nauki w 1000 na sposób Lankastra urządzonych w Anglii szkołach, które ze-

stalą w związku z środkową Londyńską szkołą. Znayduie się więcey ieszcze podobnych szkół, ale te niepoddały się ieszcze pod Londyńską.

Niema już wątpliwości, że Hiszpaniia prosiła wyraźnie Angliią i inne wielkie Mocarstwa o pośrednictwo do zagodzenia waśni z Amerykańskiemi swoiemi osadami. Wszystko iednak od tego zawisło, ieśli Król Ferdynand zezwoli na warunki, usuwaiące dotychczasowe często powtarzane zażalenia iego zbuntowanych poddanych. W takim przypadku Angliia będzie miała naywiększą sposobność do uskutecznienia rzeczonego poiednania. Czyli zaś lądowe Mocarstwa zechcą się do tego mięszać, trudno wierzyć, bo większa ich część niema z południową Ameryką żadnych związków, ani z nią graniczy.

Jeżeli Hiszpaniia, iak głoszą, odstąpi półnoćney Ameryce obu Florydów, tedy Ziednoczone Stany mieć będą w Pensakola naypięknieyszy port po Hawannie w Mexykańskiey odnodze. Będzie on nie tylko naywygodnieyszem stanowiskiem dla okrętów, ale nawet ważnym składem handlowym na wszystkie w owey okolicy wody.

Ostatnie Amerykańskie gazety dochodzą do 12 Sierpnia. Przybyły do Nowegoiorku z wyspy Ameliia okrętowy kapitan przywiozł wiadomosć, że na brzegach tey wyspy zaszła bitwa, w którey, iak sądzi, rokoszanie byli zwycięzcami, ponieważ przy iego odpłynieniu ze wszystkich wież powiewały ich bandery. Jakkolwiek iednak bądź, Jenerał Mac Gregor nie był w stanie iść zaczepnie, ale musiał się mieć obronnie. —— Z Wenezueli i Mexyku nie nadeszły żadne nowe doniesienia.

Dzienniki Londyńskie zawieraią następuiące z Paryża pod d. 6 Września doniesienie: „Mówiono oddawna o zmianie ministerium Francuzkiego; lecz nie zanosi się, aby tak prędko nastąpiła, i Xże Feltre może dłużey utrzyma się na swoiem ministrowstwie, niżeli który inny z iego kolegów. Na radzie Królewskiey była niedawno rzecz, czyliby nie było z pożytkiem dla Francyi wniyść w układy z teraźnieyszemi władzami na St. Domingo. Marszałek Gouvion St. Cyr, iako minister morski i osad, utrzymywał z wielkim zapałem, iż zdrowa polityka nakłonić powinna Francyią do poiednania się z tą ważną osadą i nawet do uznania iey niepodległości. Xże Richelieu i P. Lainé przyłączyli się do iego zdania. Ale Xże Feltre był przeciwnego zdania, i wystawił okropne skutki, iakieby z takowego środka dla prawności tronu wyniknąć mogły. „Trzech kolorowa bandera (rzekł) powiewałaby na ówczas w naszych portach obok białey! Takowa powolność czyliż nie ośmieliłaby bardziey skłonne do buntu umysły? i żadna korzyść handlowa nie wynagrodziłaby na ówczas odstąpionych zasad.„ (Niechay raczey zginą osady, a niżeli upaśćby miała zasada, rzekł także w swoim czasie Robespierre.) Gouvion St. Cyr, rzekł na to, iż i Francyia przywrócić może tę banderę, co iuż nawet kilkokrotnie Królowi radzono, i gdyby był na to zezwolił, wiele uniknionoby przykrości. Król będąc obecny, pochwalił z wyrażeniem ukontentowania zdanie Xcia Feltre i odrzucił z gniewem przeciwne.

Z Paryża d. 12 Września.

Utrzymywano, iż ministrowie nie użyią całkowicie dozwolonego im na 30 mill. fr. kredytu; tymczasem wydano już przeszło 18 mill. fr. Reszta nim oznaczony czas upłynie, wydaną zapewne zostanie.

Minister spraw wewnętrznych nakazał wszystkim prefektom, aby podali mu liczbę wszystkich osób, które znayduią się w departamentach uwięzionemi. Na przyszłość podobne wykazy maią bydź co kwartał bez naymnieyszey wymówki podawane.

Małżonka Marszałka Davoust iest siostrą Jenerała Leclerc, który miał za sobą siostrę Bonapartego.

Biega tu znowu nowa powieść, że Ludwik XVI na papierze własną ręką napisał swoie postanowienie, i to na wpół przestrzygłszy, dał iedną połowę swey córce Xiężnie Angouleme, drugą Delfinowi (Ludwikowi XVII) i że siedzący teraz w więzieniu w Rouen rzekomy Ludwik XVII przysłał tu połowę swoiego pisma.

Przybycie do Lyonu d. 3 b. m. Marsz. Marmont Xcia Raguzy, oznaymiły temu miastu 13 z dział wystrzałów. Towarzyszył mu do miasta szwadron strzelców, i przy okrzykach: Niech żyie Król! wysiadł do pałacu Arcybiskupiego. Nazaiutrz przyiął odwiedzenie od duchowieństwa, od władz cywilnych i woyskowych. Mówią, iż wielu cywilnych i woyskowych urzędników zmienionych przez niego zostanie.

Przy odiezdzie z Sedanu udzielił N. Król Pruski przez Naczelnego Jenerała woysk swoich we Francyi, Barona Ziethen, wielu urzędnikom Departamentu Ardennów ordery orła czerwonego, z oświadczeniem swoiego ukontentowania zo utrzymywanie dobrych stosunków z woyskiem Jego.

Przeszło 300 officerów na połowie żołdu będących weszło teraz w czynną służbę.

W południowey Francyi walka byków zaczena wchodzić w modę.

Ludność Paryża podaią teraz do 800,000 ludzi.

Rybacy północney Ameryki, podług pism tuteyszych, gotuią prozbę do Kongressu o zniesienie parowych statków, ponieważ smrodem pary i szelestem swoim odstraszaią ryby z wszystkich wod, które przebywaią.

— D. 13. —

Wczoray wyszło tu następuiące rozporządzenie Królewskie: "Gdy przyięliśmy podane Nam złożenie urzędu przez Naszego Kuzyna Marszałka Xcia Feltre, mianowaliśmy zatem na iego mieysce Naszego Kuzyna Marszałka Gouvion St. Cyr ministrem sekretarzem stanu wydziału woiennego. — Innem rozporządzeniem tegoż dnia Hr. Mole mianowany iest ministrem sekretarzem stanu wydziału morskiego.

Hr. Goltz, Minister Pruski przy seymie Niemieckim w Frankforcie przybył z rodziną swoią do naszego miasta.

Z Madrytu d. 28 Sierpnia.

N. Królowa, lubo miała ciężki połog, znayduie się iednak iuż w dobrem stanie zdrowia.

N. Król postanowił wyrokiem swoim, iż dobra Królewskie, które wyięte dotąd były od wszelkich danin, podlegać odtąd będą zarowno z wszystkiemi innemi podatkowaniu.

Z Kopenhagi d. 14 Września.

Onegday o godzinie 12 w nocy po-

wrocili NN. Królestwo zswey do Niemieckich kraiów podroży do zamku Friedrichsberg.

Umarł w tuteyszey stolicy w tych czasach naybogatszy z prywatnych ludzi, Hurtowny Kupiec Bügel, który zozstawił 1 mill. 300,000 talar.

Tak zwany Król Hayti, na St. Domingo, każe bić srebrną monetę, którey powracaiący z tey wyspy okręt Duński przywiozł tu iedną sztukę. Na iedney stronie tey monety znayduie się drzewo wolności, a pod nim działa, chorągwie, &c. na drugiey wąż, trzymaiący w pysku ogon, a w tym zakręcie wyraz 25 C. (Centimów.) Na około napis: Rzeczpospolita Hayti, r. 10.

Mamy tu teraz tak e ciepło, iakie nie zwykliśmy miewać tylko w środku lata, Zniwom służyła pogoda i cena zboża spada.

Wczoray rano przybył J. K. Mość do miasta, przyymował woyskowych i wydał im rozkazy.

Tuteyszy Ces. Austryiacki Jeneralny Konsul, Kawaler państwa Berks, uwiadomił tuteyszych kupców, iż wywoz broni i potrzeb woyskowych dozwolony teraz iest z całey Monarchii Austryiackiey; nie rozciąga się iednak w prost do okolic, które są w buncie przeciw prawem rządom.

Po przybyciu do tuteyszego Dworu nadzwyczaynego Posła Rossyyskiego, Barona Nikolai, sprawuiący tu dotąd interessa P. Brienen, mianowany został radcą etatowem i pozostanie tu iako pierwszy sekretarz poselstwa. Drugi sekretarz, P. Kozłow, iest odwołany i zastąpi mieysce iego Nadworny radca Politica.

z Bruxelli d. 13 Września.

Królewicz nasz Fryderyk odiechał ztąd z Królewiczem Następcą tronu Pruskiego do Akwisgranu, Kolonii, i t. d.

N. Król nasz postanowił, iż na przyszłość nosić tylko będzie suknie z kraiowych materyy. Spodziewamy się, iż wysoki ten przykład znaydzie naśladowców. Na przyszły miesiąc przeniesie się Dwór do Hagi.

Przybył tu Rossyyski Jenerał Kabłuków.

Z Antwerpii piszą, iż rząd przedsięwziął naysurowsze środki przeciw przekupnikom zboża.

Z Batawii piszą pod d. 27 Maia, iż tak mały tam iest pokup na towary, że Europeyskie i Amerykańskie płody zaledwo wracaią koszta przewozu.

Z Moguncyi d. 18 Września.

Gazeta tuteysza zawiera co następuie: W roku 1436 wynalazł iak światu wiadomo, Moguńczyk sztukę Drukarską; ale o czem ieszcze świat nie wie, dopiero się z dzisieyszey dowie gazety, w r. 1817 w nocy między 24 i 25 Sierpnia także Moguńczyk, P. Henryk Peters, wynalazł od wieków nadaremnie szukane *Perpetuum mobile*, (ruch nieustaiący), nie na mieyscu wprawdzie w Moguncyi, ale w Bruxelli, gdzie teraz bawi. Drukowane doniesienia o nayważnieyszem tem ze wszystkich odkryciu nadeszły tu do przyiacioł i znaiomych wynalazcy. Mamy iedno z nich przed sobą, i dowiedzieliśmy się z niego: " że wynaleziona przez P. Peters machina nie tylko dla Cesarzów, Królow i Xiążąt, ale nawet dla każdego człowieka iest użyteczną i potrzebną. Cesarze, Królowie i Xiążęta mogą iey w woynie

dla oszczędzenia krwi ludzkiey i przyspieszenia zwycięztwa użyć. Można ią w pałasz uzbroić, i całe szwadrony jazdy z niey wystawić bez użycia ręki ludzkiey do pałasza, który ona sama podnosi i z taką szypkością działa, iż nieprzyiaciel nie potrafi uyść iey ciosu. Całe batteryie mogą bydź do tey machiny przyczepione, która sama ładuie działa i z nich strzela. W okolicach lub ciasnych wąwozach, gdzie ciężko lub niepodobna nawrócić, cofa się ta machina bez obracania i niebezpieczeństwa tą samą drogą. Dla handlu iest szczególniey użyteczna, ponieważ z nayodlegleyszych kraiów można przez nią taniey sprowadzać towary. Gdy ta machina na lądzie w 12 godzinach 100 mil ubiega, a do przewozu towarów furą z takieyże odległości potrzeba 14 do 16 dni czasu, przeto za iey pomocą można ie mieć na mieyscu naydaley za dni dwa. Gdyby ta machina w przeszłym mutnym roku była wynalezioną, byłaby o wiele zmnieyszyła powszechną nędzę. Można nią było zboże z wewnątrz Rossyyskich prowincyy wcześniey na okręty do portów Baltyckiego morza, a potem na mieysce swoiego przeznaczenia w każdey porze roku prędzey sprowadzić. Gdy, iak się iuż rzekło, siła tey machiny w miarę iey wielkości może bydź pomnożona, przeto użytą także bydź może do okrętów dla przyspieszenia żeglugi i uniknienia rozbicia. Zegarmistrzowstwo wcale inną przybierze postać; gdyż zegarki według tey machiny robione, nie będą z tylu sztuk iak zwyczayne złożone i pódą regularniey. Za pomocą siły i szypkości tey machiny może rolnik, który potrzebował 3 tygodnie czasu do uprawy swoich gruntów, uskutecznić to w kilku dniach, gdyż może razem orać, siać i włóczyć. Z takimże skutkiem użytą bydź może do żniw, i można naypięknieyszą upatrzyć do tego pogodę, &c. „

Quae, qualia, quanta!! Podług zapewnienia wynalazcy ofiarował mu iuż pewny Anglik 1 mill. złr.? franków? funtów szterlingów? za iego sekret. Lecz dla wrodzonego iego patryiotyzmu Xiążęta Niemieccy maią mieć pierwszeństwo do kupna. Nakoniec dołączamy tu, dla użytku i zbudowania wszystkich oyczystych przyiacioł kunsztów i umieiętności, adress do wynalazcy: *Monsieur H. Peters, rue Rollabeck, Sec.* 1. *Nro* 466, *près le grand sablon à Bruxelles.*

Z Smirny d. 11 *Sierpnia.*

Wczoray w niedzielę przez wielki pożar spaliło się 1500 domów w części miasta przez Ormianów zamieszkaney. Cztery sikawki, które trzymaią tuteysi Frankowie czyli Europeyczykowie i iedyne w tem mieście, nie były wstanie wstrzymać płomieni.

Od brzegów Menu d. 15 *Września.*

N. Król Pruski przybył d. 16 około godziny 5 z południa do Kassel i wysiadł do domu posła swoiego. D. 17 przybył tamże Królewicz Następca tronu Pruskiego i wysiadł do gościnni Elektorską zwaney.

Rodzina Hr. Rostopczyna poiechała niedawno z Nenndorf przez Minden do Francyi. On sam przepędził całe lato na kąpielach w Baden.

Na statku, który d. 4 Sierpnia z znaczną liczbą wychodniow z Ulmu odpłynął, powiewała czerwona chorągiew z napisem: "Bóg i Alexander opiekun wiernych. „

Kommissarze Austryiacki, Rossyyski i Francuzki na wyspie S. Heleny nie mo-

wili ieszcze z Bonapartem, ponieważ ciągle nie chce ich za takich uznać.

Nadzwyczayny wylew Renu w nocy z d. 27 na 28 Sierpnia przez stopnienie śniegu za powiewem południowego wiatru na gorach i uliwę, poczynił od Ragatz do ieziora Bodenskiego wielkie szkody. W średnim Reinthalu dochodziła woda do wierzchołków drzew i była o 2 stopy większa niżeli w r. 1762.

Rozmaite wiadomości.

Jedno z pism Angielskich wyraża, iż dawne i powszechne ranne w Anglii powitanie: "Co słychać nowego?„ ustało zupełnie, i po kawiarniach nawet niesłychać tego czarowniczego wyrazu, o którem potomkowie nasi nie będą mieli wyobrażenia. Minął nakoniec czas, w którym nie śniadaliśmy bez dowiedzenia się o krwawey bitwie lub obaleniu iakiego państwa.

Jedno z pism publicznych przywodzi następuiący zastanowienia godny przykład zwierzęcego instynktu: Dwoch noszących wodę ludzi pokłocili się z sobą i zabierali się do bicia, gdy nadchodzący rzeźnik usiłuie odwieść ich od tego. Towarzyszący mu pies zniknął natychmiast i za chwilę powrocił, oddaiąc swoiemu panu laskę, którey w domu zapomniał, daiąc przez to poznać, że kiy w wielu okolicznościach zagadza waśnie. Rozśmiali wszyscy i poiednali się kłoczący.

Baron Borgoing, niegdy poseł Ludwika XVI. przy Dworze Madryckim i autor znanego pisma: "Tableau de l'Espagne modern„ umieraiąc zostawił P. Göchhausen w rękopiśmie opis Szwecyi, który teraz w ięzyku Niemieckim pod tytułem: "Listy o Szwecyi.„ z druku wychodzi.

W Noremberdze robią teraz meteorologiczne cybuchy, to iest znayduie się na każdym takówem cybuchu cieplomierz, któremu dym nieszkodzi i dokładnie stopnie ciepła i zimna okazuie. Może nawet bydź iak inny cybuch w kieszeni noszony.

Gazeta Rygska umieściła z gazet Niemieckich co następuie: "Na wschodzie Europy zanosi się na wielką zmianę. Państwo W. Sultana, od dawnych lat samo z sobą w ciągłey zostaiące walce, zagrożone iest bliskim upadkiem. Członki są w sprzeczności z głową i między sobą. Baszowie toczą woynę przeciw Sułtanowi i przeciw samym sobie. Prowincyie powstaią przeciw Panu, który sam nie umie trzymać w posłuszeństwie sług swoich. Turcyia porównana co do oświaty z Europą, pozostała za nią z wiekami. Turcy pełni głupiey pogardy dla naszych obyczaiów i postępów w sztukach i naukach, gnuśnieią w barbarzyństwie pod naypięknieyszą strefą nieba; a ich kray, ta starożytna klassyczna ziemia tylu wielkich ludzi, stała się nieprzystępną dla wszelkich wyobrażeń liberalnych, tchnących ludzkością prawodawstwa i sztuki rządzenia, na pomyślności ludu opartych. Sztuka nawet nasza woiowania, nie mogła tam znaleść przystępu, a moc przesądów nieskutecznemi uczyniła przedsięwzięcia godnego z wielu miar pochwały Sułtana i drugiego dzielnego człowieka, którzy dla siebie i dla Państwa w taktyce, karności i ćwiczeniu woyska na sposób Europeyski, ratunku szukali i możeby go znaleźli. Zamordowanie nieszczęśliwego Selima i bohatyrski zgon Bayraktara, wyrzekły wyrok śmierci dla Porty, który zapewne samą na sobie wykona, ieśliby dla niey sąsiedzkie Państwa tak przyiacielskiey od mówiły posługi.„

DODATEK DO Nro 79. GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 1 PAZDZIERNIKA 1817 Roku WE SZRODĘ.

TEATR W KRAKOWIE

XXIX. *Don Jouan czyli Statua Kamienna, Tragi-Komedyia w 4 Aktach z Włoskiego P. Cremeri; grana d. 31 Sierpnia 1817.*

Znana iest powszechnie ta sztuka; nie maiąca żadney inney zalety, nad płaskie buffonady i nędzną intrygę, w którey prowadzeniu, sceniki nawet nieznayduiemy. Dziwna rzecz, iż nawet Molier i Tomasz Kornel, lubo daleko szczupliwiey, ten przedmiot traktowali. W dwudziestu czterech godzinach, tyle tu iest nadzwyczaynych wydarzeń; iż naymniey rok cały odbywania się rzeczy rachować trzeba. Zabity Kommandor Barcelony w pierwszym Akcie, iuż w następnym wystawiony ma posąg na Koniu w naturalney wielkości, który w ciągu dalszym wiadomych cudów dokazuie. Podobne meta-morfozy uchodzące w Operach i baletach, nie powinny cierpiane bydź w Komedyiach; ale że daią wyśmienitą Naukę dla galerii, obok tak piękney rozrywki iaką sprawia wtrącenie libertyna do Piekła; zatem Don Jouanowi nadaiemy wieczny przywiley zupełney wolności od krytyki.

XXX. *Las okropny czyli Rozboynicy Kolabryyscy Melodramma w trzech Aktach, z Francuzkiego; grana 7 Września 1817.*

Ze każdy las, w którym się rozboyniki mieszczą, istotnie iest okropnym; dla tego i nazwisko tey sztuki znayduiemy bardzo dla niey do twarzy. Jest to prawdziwy las drammatyczny; wszystko tu iest iak w lesie. Margrabia d'Otrantes wraz z swoim wiernym Sasafrasem, błąka się w nim bezbronny; i szukaiąc dnia wczorayszego, znayduie w podziemney kryiówce z boyców: " Julią hrabiankę Fondi swoią narzeczoną. Sztukami prawdziwie magicznemi, i zdarzeniami, które z rozsądkiem zdrowym pogodzić trudno; odbiia swoią kochankę i z nią się wspólnie oswobadza.

Sceny Komiczne, okraszone dowcipem; gra dobra PP. Kochanowskiego i Włodka, sprawiły dobre przyięcie tey sztuki. Na zakończenie widowiska, grana Komedyia *Widowisko, ktoremu trudno dać nazwisko* zadowolniła widzów.

XXXI. *Kochankowie Extrapocztą, Komedyia w trzech Aktach z Francuzkiego naśladowania przez L. A. Dmuszewskiego; grana 8 Września 1817.*

Pomimo licznych wad, a nadewszystko wykroczeń przeciwko prawdopodobieństwu, podróż ta kochanków, z Warszawy do Krakowa miłe sprawiła widowisko. Przyiemnie bawiące wypadki Walerego, iakie mu na stacyiach Pocztowych zrządza kochanka, usiłuiąca przekonać się o stałości tego młodego Officera, w przywiązaniu do swoich wdzięków, urozmaicone dowcipnemi dyalogami; nie mogą bydź oboiętnie widziane.

Gra Aktorów była wyborną; zdawało by nam się tylko rzeczą potrzebną, zamienić role pomiędzy Pannami Bauer młodszą i Siennicką. Pierwsza ma więcey talentu, do ról Kobiet dobrego tonu; druga do ról panienek młodych i wieśniaczek. Obiedwie w n nieyszey sztuce grały role przeciwne sobie.

XXXII. *Pomniki Alexandra, Komedyio-Opera w iednym Akcie, wierszem napisana; i Mali Protektorowie, Komedyia iedno-aktowa grana d.* 11 *Września* 1817.

W dniu uroczystym Imienin Nayiaśnieyszego Alexandra Cesarza Wszech Rossyy, Króla Polskiego; dane było powyższe widowisko. Obie sztuki, a szczególniey Komedyio-Opera przyięte były z żywemi oklaskami.

XXXIII. *Duch Opiekuńczy Melodramma w trzech Aktach z Francuzkiego; grana d.* 14 *Września* 1817.

Flora narzeczona Amaldego, brata Xcia Panuiącego Ferrary, który zamierza na życie iego i oddziedziczenie tronu; zdradza kochanka, aby ocalić ukochanego Monarchę, przez odkrycie uknowanego spisku. Piękny przykład patryiotyzmu! Szkoda, że dzieło nie odpowiada zupełnie piękności przedmiotu. Słabe sytuacyie, wiele nie wyiaśnionych wydarzeń, moc charakterów upadaiąca, przy rozwiązaniu; są nie uleczone wady tey Melodrammy, nie znayduiemy słusznych powodów, dla czego bandyt Diabolo, miał ręce obnażone po łokcie. Widok podobny, nie okropność, lecz odrazę na Widzach sprawia.

XXXIV. *Woyna otwarta, czyli wybieg na wybieg, Komedyia w* 3 *Aktach z Francuzkiego; grana* 18 *Września* 1817.

Ze wszelkich względów dowcipna i wesoła ta farsa, zasługuie bydź zapisaną w poczet Komedyy, które zawsze z upodobaniem widziane będą. W obecnem wystawieniu Baron Stanwill, poznawszy iuż w Krawcu przebranego Margrabię, trochę go nieobyczaynie za drzwi wypędza. Widzieliśmy tę sztukę w Warszawie, graną, lecz tam P. Stanwill był więcey delikatnym. Dawał tylko z uśmiechem poznać to Margrabiemu, co nasz uporczywie i trochę grubiansko mu wyrządzał.

Po skończeniu tey wesołey Komedyi zasmucił mocno Publiczność P. Kochanowski, zapowiedzeniem krotkiego iuż pobytu Kompanii w tuteyszem mieście. Strach zimny ogarnął cały Parter... Jak niegdyś Rzymianie srogich Tarkwiniuszów, tak nas wspomnienie samo powrotu przeszłorocznych widowisk, czyniących zakał sztuce drammatyczney, trwogą przeszyło. Parter zaprzysiągł niedać się złudzić choćby Złotem drukowanym Afiszom... Lecz nadzieia do śmierci nie opuszcza żyiących; ta więc otuchę nam robi, że okoliczność ninieysza, stosownie do życzeń Publiczności, zmieni się ieszcze może...

W.

Dnia 29 i 30 *Września* 1817.

Cena zboż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

	1.		2.		3.		4.	
Korzec	*Zł.*	*gr.*	*Zł.*	*gr.*	*Zł.*	*gr.*	*Zł.*	*gr*
Pszenicy	32	—	28	—	26	—	24	—
—Zyto	24	—	22	15	21	—	20	15
—Jęczmienia	22	—	20	—	19	—	18	—
— Owsa	10	15	10	—	9	15	9	—
— Jagieł	36	—	34	—	30	—	28	—
— Grochu	26	—	24	—	23	—	22	—
— Rzepaku	30	—	28	—	26	—	24	—

Bieg Pieniędzy w Wiedniu d. 24 *Września.*

Czer. Zł. Hollenderski Szeinami Zł. r.

Czer. Zł. Cesarski.

Moneta konwencyyna za 100. Złr. 307 ¼.

W Krakowie d. 22 *Września.*

Czer. Zł. Holl: monetą Courant Złp. 19 gr. 6.

— detto Cesarski . . — — 18 — 27.

Fryd. Pruskie . . . — . 34 — —

Luidor . . . . — . 86 — —

2oto frankowy . . . . — . 131 — 10

Szeiny Wiedeńskie za 100 — . 300 — —

Złoty ryński Szeinami . — . 1 — 10.

DONIESIENIA.

Wydział Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości w Senacie Rządzącym Wolnego, Niepodległego i sciśle Neutralnego Miasta Krakowa i iego Okręgu upoważniony od Se-

natu Rządzącego Reskryptem z dnia 25 Wrzesn a r. z. do L 3473 zapadłym, podaie do publiczney wiadomości, że d. 20 Października r. b. o godzinie 9tey ranney odbywać się będzie w Biorach Wydziału Licytacyia dwoch Domów Klasztornych Zgromadzenia PP. Dominikanek, przy ulicy Stolarskiey obok siebie stoiących. Klasztor większy pod Liczbą 46 zł. 9397 gr. 16 ½, mnieyszy pod L. 47 zł. 3427 gr. 15 ½ urzędownie oszacowane są. — Chęć licytowania maiący, zechcą przybydź w oznaczonym terminie do Bior Wydziału Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości, gdzie każda z pomienionych Realności oddzielnie, lub też obydwie razem według życzenia ubiegaiących się licytowane bydź mogą. — Połowa kwoty szacunkowey iako Wyderkauff z obowiązkiem płacenia $\frac{5}{100}$ na Realnościach hypotekowana pozostanie. — Bez złożenia Vadium część 10tą kwoty szacunkowey wynoszącego, do Licytacyi nikt przypuszczonym bydź nie może. — W Krakowie d. 24 Września 1817 r.

Hoszowski.
Darowski, S. *W.*

Wydział Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości w Senacie Rządzącym Wolnego, Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i iego Okręgu podaie do publiczney wiadomości, iż Rządzący Senat w przychyleniu się do żądania Dziedziców Dóbr Kolonii Trzebinia w Gminie Młoszowy sytuowaney, iako też tamteyszych Mieszkańców, powiększey części handlem trudniących się, w zamiarze ożywienia w Kolonii tey wzrastaiącego przemysłu, wyniosł ią Uchwałą swą z dnia 6 Września r. b. do Liczby 2461 do Rzędu Miasteczek Okręgowych, i przypuścił do tych samych korzyści, iakie innym Miasteczkom Okręgowym służą, z zatwierdzeniem przywileiu służącego dotąd tey Kolonii na odprawianie dwanaście Jarmarków i tygodniowych targów, z których dochód, co do poboru Opłat targowego, nie iuż na rzecz Dziedzica, lecz na rzecz Kassy Mieyskiey pobieranym i administrowanym będzie. Ze zaś pomiędzy obowiązkami, które tamteyszy Dziedzic dla dobra utworzonego Miasta uskutecznić i wiecznie dochowywać zobowiązał się, równie znayduie się umieszczonem i to: iż odtąd wszystkim Rzemieślnikom bez względu na wyznanie, którzyby w tey Kolonii osiąść chcieli, dostarczać będzie bezpłatnie placów na wystawienie Domów i założenie Ogródków, zwozić będzie kamień do murowania i palenia, i wapno wypalać dozwoli. — Każdy przeto Rzemieślnik tamże osiąść chcący, będzie mocen żądać tych dla siebie korzyści, po złożeniu Dziedzicowi wiary godnego dowodu, iż Rzemiosło posiada. — W Krakowie dnia 20 Września 1817.

Hoszowski.
Darowski.

Dyrektor w Główney Dyrekcyi Górniczey i Szkole Akademiczno-Górniczey Kieleckiey. — Szkoła Akademiczno-Górnicza praktyczna, Uchwałą Namiestnika Królewskiego z dnia 20 Lutego 1816 ustanowiona i pod Bokiem Główney Dyrekcyi Górniczey zostaiąca, w celu ukształcenia do Kopalni Urzędników i Officyialistów, rozpoczyna drugi Kurs roczny w pierwszych dniach miesiąca Października r. b. maiący trwać do ostatniego Maia 1818 r. — Przedmioty w tey Szkole dawane będą: — 1) Matematyka górnicza i technologiczna; — 2) Fizyka; — 3) Górnicze Budownictwo Machin; — 4) Mineralogiia; — 5) Jeologiia; — 6) Chemiia powszechna i — 7) Chemiia mineralna; — 8) Hutnictwo powszechne i — 9) Hutnictwo żelazne; — 10) Ogólna sztuka Górnictwa; — 11) Inżyniieryia Górnicza i Miernictwo polowe; — 12) Rysónki; — 13) Prawa Górnicze; — 14) Probierstwo czyli Docymazyia.

W Kielcach dnia 24 Września 1817 r.

Ullmann D. jen.
Tomaszewski Sek. jen.

Pisarz Trybunału I. Inst. W. N. S. N. M. K. i iego Okręgu, podaie do publiczney wiadomości, iż Dom w dwóch częściach murowany, a w trzeciey części drewniany o iednem piętrze na przedmieściu Smolińsko przy Krakowie pod L. 181 z iedney strony z Szpitalem Kościoła Bożego Miłosierdzia, a z drugiey stoi narożnie ku Rudawie, oraz wszelkiemi zabudowaniami do Sukcessorów małoletnich, po niegdy Marcinie Homę

pozostałych należące, w Gminie IXtey W. M. K. sytuowane, w których na teraz mieszkaią w iedney części domu JP. Maryianna z 1go Home, drugiego małżeństwa Szuliska, w drugiey zaś Jan Puchowski murarz, sprzedany będzie przez publiczną licytacyią, a to na satysfakcyią dwoch summ pierwszey złp. 1550 gr. 11, drugiey 1308 gr. 15. Z mocy ugody przez tegoż niegdy Marcina Home w Sądzie Pokoiu P. M. K. W. Igo w dniu 20 Czerwca 1812 uczynioney, wraz z prowizyiami Ur. Stanisławowi Bugayskiemu winnych, oraz z kosztami prawnemi i exekutnemi. Takowego zaięcia sprzedaż popierać będzie W. Adam Krzyżanowski Patron W. P. D. w Krakowie przy ulicy Szpitalney pod L. 561 mieszkaiący. Protokół zaięcia tego Domu z Browarem uskutecznił Ur. Jan Nep. Franki Komornik W. K. co do tey czynności przez JW. Prezesa S. A. W. M. K. upoważniony pod d. 5 Marca r. b. 1817. Ktorego kopiia stronom prawem wskazanym przez Jana Szegę Woźnego Audyencyonalnego Tryb. Iwszey Inst. W. M. K. wręczone zostały. Po uskutecznieniu takowych formalności, Protokół ten w Akta Hipoteczne W. M. K. i J. O. pod dniem 21 Marca r. b. 1817 Vol. I. w Księdze zaięciów i Obwieszczeń, na koniec 26 pod L. 9 wpisany, a dnia 30 Kwietnia r. b. ukończony i wydany (iak wzmianka o tem przez W. Konserwatora Hipoteki W. M. K. poświadcza) oraz w Kancellaryi Trybunału w Księdze I. na karcie 72 pod L. 7 pod dniem 5 Maia r. b. 1817 wpisany został. Do pierwszey publikacyi warunków wyżey wspomnionych Realności dzień 24 Czerwca r. b. 2gi d. 12 Lipca, 3ci 26 Lipca 1817 r. nastąpiły. Cena szacunkowa tychże Realności położona była złp. 3246, przyłączaiac aż przygotowawczo na rzecz W. Adama Krzyżanowskiego Patr u przy Tryb. tuteyszym, w imieniu W. Stanisława Bugayskiego czyniacego za summę 3246 złp. d. 6 Września nastąpiła. Termin do ostatecznego przysądzenia na dzień 18 Października r. b. iest oznaczony.

W Krakowie dnia 28 Września 1817 roku.

Kuliczkowski Pis.

Kocz teraźnieyszego fassonu z rekwizytami do sprzedania, w Domu przy ulicy S. Jana Nr. 485.

Niżey podpisany Pisarz Aktowy Woiewództwa Krakowskiego, w Krakowie w Domu Nro 674 przy ulicy Mikołayskiey Kancellaryią swoią utrzymuiacy, tamże zamieszkały, niniéyszem do publiczney podaię wiadomości, iż z mocy Rezolucyi Wys: Trybunału Cyw. I. Inst. Wdztwa Krakowskiego pod d. 24 Maia r. b. do L. 1021 zapadłey, Dobra Dalowice w Obw. Miechowskim Wdztwie Krak. położone, z wszystkiemi Inwentarzami gruntowemi i Ekonomicznemi, z prawem propinacyi prezentowania na Probostwo, zgoła z temi prawami iakie właścicielowi służyły i służyć były powinny, po ś. p. Janie Kantym Duninie pozostałe, a na małoletnie dzieci tegoż spadłe, dnia 28go Października r. b. w Kancellaryi Notaryatu, iako na terminie stanowczym o godzinie 9tey ranney więcey ofiaruiacemu sprzedane będą; maiacy zatem chęć kupienia takowe, raczą w mieysce wyżey oznaczone przybyć, vadium w summie 22,000 złp. iako część dziesiątą urzędowego szacunku przed rozpoczęciem się Licytacyi w gotowiznie złożyć; o warunkach Licytacyi i bliższych obiaśnieniach o stanie Dóbr pomienionych w każdym czasie w Kancellaryi Notaryusza niżey wyrażonego zainformowanym bydź można. — W Krakowie dnia 16 Września 1817 roku.

A. Kossowicz.

Podaie się do publiczney wiadomości, iż Dom murowany w mieście Woiewódzkiem Kielcach przy ulicy Wielka zwaney pod Liczba 46 i 47 składaiacy się z zamieszkań frontowych na ulicę okna po prawey i po lewey stronie wniyścia, liczbę Pokoiów dziewięć obeymuiących; stayni wygodney, składów czyli szop trzech na drzewo, strychów i piwnic dwóch, niemniey i Pomieszkania oddzielnego frontem na ulicę południową położonego; z trzech Pokoiów mieszkalnych, kuchni, spiżarni, strychu porządnego, staienkami i piwnicy iedney skła daiacego się, tudzież ogródkiem fruktowemi drzewami zasadzonym, i w środku zabudowania exystuiacym, każdego czasu iest do sprzedania. — Życzący sobie nabyć tego Domu, do właściciela w teyże Kamienicy mieszkaiącego, zgłosić się raczy.